

บทที่ 10

สรุปและข้อเสนอแนะ

10.1 สรุป

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีใน 5 ภาค ได้แก่ สินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานฝีมือ ซึ่งการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานจะเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2558 โดยการเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรี ถือเป็นก้าวสำคัญของการขยับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญในภูมิภาคอาเซียน ดังนั้น การเตรียมการรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานสู่การเป็นประชาคมอาเซียน จึงเป็นสิ่งที่ประเทศไทยโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ จึงนำไปสู่การจัดทำโครงการเตรียมการรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ทบทวน และวิเคราะห์ข้อมูลการเคลื่อนย้ายแรงงาน ตลอดจนปัจจัย และปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีในประชาคมอาเซียน เพื่อให้ทราบทิศทางการพัฒนาด้านแรงงานและการเตรียมความพร้อมทางด้านการบริหารจัดการรองรับกรอบความร่วมมือของประชาคมอาเซียนต่อไป

จากการศึกษา พบว่า การเปิดให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรีภายใต้ประชาคมอาเซียน จะก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ กล่าวคือ ผลกระทบด้านบวก คือจะสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือได้ เนื่องจากจะมีแรงงานต่างชาติที่มีฝีมือเข้ามาทำงานในประเทศได้สะดวกยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาศักยภาพของแรงงานไทยเนื่องจากการแข่งขันกันมากขึ้น ส่วนผลกระทบด้านลบที่จะตามมาคือ แรงงานฝีมือไทยในสาขาวิชาชีพที่สำคัญและมีความขาดแคลน รวมทั้งใน 7 สาขาวิชาชีพที่ได้ทำข้อตกลง MRAs ร่วมกันแล้ว อาจจะถูกแย่งงานหรือลดบทบาทในการทำงาน รวมทั้งการเข้ามาทดแทนของแรงงานที่มีค่าตอบแทนที่ต่ำกว่าไทย เพราะข้อจำกัดทางด้านภาษาและค่าตอบแทนที่ไม่เท่ากันของแต่ละประเทศ จะก่อให้เกิดการขาดแคลนบุคลากร และบุคลากรวิชาชีพบางส่วนของไทยอาจจะมีการเคลื่อนย้ายออกไปทำงานในต่างประเทศจำนวนมากขึ้น

ทั้งนี้ ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีภายใต้ประชาคมอาเซียน อย่างเป็นทางการ คือ การที่ทุกประเทศสมาชิกของอาเซียนต่างได้รับผลประโยชน์จากการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีโดยไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ ทุกประเทศได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน แรงงานฝีมือทั้งภูมิภาคมีโอกาสหางานทำได้มากขึ้น เพราะตลาดแรงงานขยายใหญ่ขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือของแต่ละประเทศอีกด้วย ดังนั้น ควรมีการทำความเข้าใจให้ตรงกันในเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงาน เนื่องจากหลายฝ่ายยังมีความเข้าใจที่แตกต่างกัน เช่น เข้าใจว่าการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีคือการเดินเข้า-ออกในประเทศอาเซียนได้เลยโดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนอะไร ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีระบุไว้ Blueprint คือ การอำนวยความสะดวกให้มีการเคลื่อนย้ายได้ง่ายขึ้นเท่านั้น

ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องมีการเตรียมพร้อมสำหรับแรงงานที่จะมีการเคลื่อนย้าย ซึ่งจุดอ่อนของแรงงานไทยคือ ภาษา ระเบียบวินัย และเทคโนโลยีสารสนเทศ ฉะนั้นจะต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับแรงงานในด้านภาษาและเทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมกับให้เรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ ควบคู่กันไป ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ที่จะต้องขับเคลื่อนกลไกต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับแรงงานไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาครัฐควรบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ร่วมกันอย่างบูรณาการ

10.2 ข้อเสนอแนะ

นอกจากข้อเสนอแนะแนวทางการเตรียมการรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในภาพรวมแล้ว ที่ปรึกษาโครงการฯ ยังได้จัดทำข้อเสนอแนะสำหรับ 7 วิชาชีพ ที่ได้ทำข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัติของนักวิชาชีพอาเซียนแล้ว และข้อเสนอแนะสาขาอาชีพอื่นที่เหมาะสมและมีความพร้อมในกรณีเปิดให้มีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีต่อไปภายใต้ประชาคมอาเซียน เพื่อให้องค์กรที่เกี่ยวข้องมีทิศทางการพัฒนาศักยภาพของแรงงานและมีการเตรียมความพร้อมได้อย่างเหมาะสม

10.2.1 ข้อเสนอแนะ 7 วิชาชีพ ที่ได้ทำข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัติของนักวิชาชีพอาเซียน

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีใน 5 ภาค ได้แก่ สินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานฝีมือ การเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานจะเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพหรือแรงงานเชี่ยวชาญได้อย่างเสรี ถือเป็น การขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนที่สำคัญ โดยกลุ่มสมาชิกอาเซียนได้จัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมในเรื่องคุณสมบัติของนักวิชาชีพอาเซียน หรือ Mutual Recognition Arrangements: MRAs เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพในอาเซียน โดยการสร้างและยอมรับมาตรฐานวิชาชีพร่วมกัน เพื่อเป็นการลดกฎเกณฑ์ด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน ปัจจุบันมีข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัตินักวิชาชีพของอาเซียน (MRAs) ทั้งหมด 7 สาขา ได้แก่ สาขาวิศวกรรม สาขาวิชาชีพการพยาบาล สาขาสถาปัตยกรรม สาขาวิชาการสำรวจ สาขาวิชาชีพแพทย์ สาขาวิชาชีพทันตแพทย์ และสาขาวิชาชีพบัญชี และอีก 1 สาขา คือ สาขาวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน ซึ่งยังอยู่ระหว่างการพิจารณา ซึ่งหมายความว่า หากแรงงานในประเทศใดที่มีคุณสมบัติทั้งด้านหลักสูตรการศึกษาอบรมและประสบการณ์การทำงานตาม ที่มีการตกลงไว้ใน MRA ก็จะได้รับ การยอมรับจากทุกประเทศสมาชิก และสามารถไปทำงานในประเทศสมาชิกใดก็ได้ได้ง่ายขึ้น แต่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้นๆ ด้วย

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นสำหรับคนไทยในทุกสาขาอาชีพที่ต้องการขึ้นทะเบียนเป็นนักวิชาชีพอาเซียน ซึ่งนอกจากจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตาม MRAs กำหนดแล้ว แล้วยังต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานด้านอื่นๆ เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับชาวต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านภาษาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมถึงความสามารถในการปรับตัวท่ามกลางวัฒนธรรมที่หลากหลายก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของนักวิชาชีพอาเซียน ที่ปรึกษาโครงการฯ จึงขอเสนอแนะแนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับ 7 สาขาวิชาชีพที่จะมีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีภายใต้ประชาคมอาเซียน ดังนี้

- 1) การเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพถือเป็นโอกาสสำหรับแรงงานไทยที่มีศักยภาพที่สนใจจะไปทำงานในอาเซียน แต่ต้องยอมรับและปรับตัวกับการแข่งขันที่สูงขึ้น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเตรียมพร้อมของแรงงานวิชาชีพดังนี้
  - ควรมีการเตรียมความพร้อมให้กับแรงงานวิชาชีพให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาคมอาเซียน การเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงาน และการจัดทำข้อตกลง MRAs รวมถึงเหตุผลความจำเป็นการจัดทำข้อตกลงดังกล่าว
  - หน่วยงานของรัฐควรจัดทำหลักสูตรภาษาเพื่อใช้ในการสื่อสาร ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศในอาเซียน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่แรงงานวิชาชีพของไทย
  - ความแตกต่างด้านวัฒนธรรมอาจจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการปฏิบัติงานในประเทศอาเซียนของแรงงานไทย ดังนั้นควรมีการเตรียมพร้อมให้กับแรงงานวิชาชีพของไทยที่สนใจไปทำงานในอาเซียนให้มีการปรับตัวกับความแตกต่างดังกล่าว
  - สาขาวิชาชีพต้องเข้ามากำกับดูแลในเรื่องของมาตรฐานวิชาชีพของตน และควรมีบทบาทในการเตรียมพร้อมของแรงงานวิชาชีพให้มากขึ้น โดยความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง
  - สถาบันการศึกษาต้องผลิตบัณฑิตให้พร้อมสำหรับการแข่งขันในระดับอาเซียนและสากล
- 2) การปรับตัวและการเตรียมความพร้อมของแรงงานวิชาชีพเพื่อรองรับการเคลื่อนย้าย มีแนวทางดังนี้
  - แรงงานวิชาชีพเองจะต้องติดตามความเคลื่อนไหว และการเจรจาในข้อตกลงต่างๆ ของอาเซียนในวิชาชีพของตนอย่างใกล้ชิด
  - แรงงานวิชาชีพต้องเพิ่มพูนศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของตัวเองในตลาดวิชาชีพ
  - แรงงานอาชีพของไทยต้องมีความตื่นตัวในการสร้างโอกาสให้ตัวเอง
- 3) การเจรจาดอกทำข้อตกลง MRAs ควรสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันให้กับแรงงานวิชาชีพของไทยและแรงงานวิชาชีพของอาเซียนที่จะเข้ามาปฏิบัติงานในประเทศไทย เช่น ไม่ควรให้สิทธิการประกอบวิชาชีพของแรงงานต่างชาติที่ได้เปรียบด้านภาษา หรือได้รับอัตราค่าจ้างที่สูงกว่าแรงงานไทย เป็นต้น

- 4) ต้องมีมาตรการในการตรวจสอบแรงงานใน 7 สาขาวิชาชีพ ที่จะเข้ามาประกอบวิชาชีพในไทยภายใต้ข้อตกลง MRAs ได้อย่างครบถ้วน และควรมีหน่วยงานเฉพาะที่คอยปราบปรามดูแล ให้การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพเป็นไปอย่างเคร่งครัด

10.2.2 ข้อเสนอแนะอาชีพอื่นที่เหมาะสมให้มีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรี

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานหรือบุคลากรสามารถทำได้สะดวกมากยิ่งขึ้นภายในประเทศสมาชิกด้วยกัน ซึ่งจะมีการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานใน 7 สาขาวิชาชีพก่อน ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกร สถาปนิก นักบัญชี ช่างสำรวจ ซึ่งได้มีการทำข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัติของนักวิชาชีพอาเซียน (Mutual Recognition Arrangement : MRAs) แล้ว และเพิ่มอีกหนึ่งสาขา เป็นสาขาอาชีพที่ 8 คืออาชีพการท่องเที่ยวและบริการ ซึ่งถือเป็นกลไกในการอำนวยความสะดวกในการประกอบวิชาชีพ จากนั้นจึงจะพิจารณาขยายผลไปยังกลุ่มอาชีพอื่นๆ ต่อไป ซึ่งนอกจากจะต้องมีการเตรียมพร้อมสำหรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานในกลุ่ม 8 วิชาชีพนี้แล้ว สาขาอาชีพอื่นที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานก็มีความสำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะสาขาอาชีพที่มีการเคลื่อนย้ายของแรงงานระหว่างประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้แก่ผู้ปฏิบัติงานโดยใช้ฝีมือจำพวกช่างฝีมือต่างๆ ดังนั้นสิ่งที่ต้องคำนึงคือคุณภาพของแรงงานอาเซียนที่จะเข้ามาทำงานในไทย หรือการพัฒนาคุณภาพของแรงงานไทยให้ตรงกับความต้องการของตลาดอาเซียน เนื่องจากสาขาอาชีพเหล่านี้ไม่มีใบประกอบวิชาชีพเหมือน 7 สาขาวิชาชีพ ดังนั้น การจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานอาเซียนจึงเป็นตัวคัดกรองแทนใบประกอบวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้แรงงานอาเซียนมีขีดความสามารถในการทำงานที่ได้มาตรฐานสามารถเคลื่อนย้ายได้เสรีและสะดวกมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ในหัวข้อนี้จึงเป็นการเสนอแนะการขยายผลไปยังสาขาอาชีพอื่นที่มีความเหมาะสมและมีความพร้อมในกรณีที่ไทยต้องการขยายการเปิดเสรีด้านแรงงานต่อไป โดยจะทำการคัดเลือกสาขาอาชีพที่เหมาะสมโดยพิจารณาจากสถิติการเคลื่อนย้ายของแรงงานไทยในแต่ละสาขาอาชีพ แนวโน้มความต้องการแรงงานไทยในแต่ละสาขาอาชีพของตลาดแรงงาน และการพิจารณาร่วมกับมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติของไทย ซึ่งกระทรวงแรงงานได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบมาตรฐานในการพัฒนาความสามารถของกำลังแรงงานไทยให้ตรงความต้องการของตลาดแรงงาน และเป้าหมายสำคัญคือการส่งเสริมให้เป็นมาตรฐานสากลสามารถนำไปเทียบเคียงกับกรอบฝีมือแรงงานในภูมิภาคอาเซียนได้ ทั้งนี้เพื่อให้ได้สาขาอาชีพอื่นที่มีความเหมาะสมสำหรับการเปิดให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีในภูมิภาคอาเซียนต่อไป เพื่อให้องค์กรที่เกี่ยวข้องมีทิศทางในการพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมสำหรับอาชีพอื่นที่เหมาะสมที่จะขยายผลให้มีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีในอาเซียนต่อไป

10.2.2.1 เกณฑ์ และนิยามของเกณฑ์ในการคัดเลือกสาขาอาชีพอื่นที่เหมาะสมให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรี

เกณฑ์ในการคัดเลือกอาชีพอื่นที่มีความเหมาะสมในการขยายผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีภายในอาเซียน ที่ปรึกษาได้คำนึงถึงการศึกษาสาขาอาชีพของแรงงานไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศ โดยทำการศึกษาวิเคราะห์จากสถานการณ์แรงงานไทยที่เคลื่อนย้ายไปทำงานในต่างประเทศทั่วโลก และสถานการณ์แรงงานไทยที่เคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศอาเซียน เพื่อนำมาพิจารณาว่าแรงงานในสาขาอาชีพใดที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานในต่างประเทศสูงสุด ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการและแนวโน้มของแรงงานไทยในแต่ละสาขาอาชีพที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศ

1) **ด้านสถานการณ์ของแรงงานไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศในแต่ละสาขาอาชีพ** ในการคัดเลือกสาขาอาชีพอื่นที่มีความเหมาะสมในการขยายผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีภายในอาเซียน ที่ปรึกษาได้คำนึงถึงการศึกษาสาขาอาชีพของแรงงานไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศ โดยทำการศึกษาวิเคราะห์จากสถานการณ์แรงงานไทยที่เคลื่อนย้ายไปทำงานในต่างประเทศทั่วโลก และสถานการณ์แรงงานไทยที่เคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศอาเซียน เพื่อนำมาพิจารณาว่าแรงงานในสาขาอาชีพใดที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานในต่างประเทศสูงสุด ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการและแนวโน้มของแรงงานไทยในแต่ละสาขาอาชีพที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศ

2) **ด้านมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ** ในการคัดเลือกสาขาอาชีพอื่นที่มีความเหมาะสมในการขยายผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีภายในอาเซียน ที่ปรึกษาได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสาขาอาชีพที่ได้มีการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติที่กระทรวงแรงงานได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบมาตรฐานในการพัฒนาความสามารถของกำลังแรงงานไทยให้ได้มาตรฐานตรงความต้องการของตลาดแรงงาน และเนื่องจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรีโดยจำกัดเฉพาะใน 7 สาขาวิชาชีพซึ่งเป็นทักษะวิชาชีพขั้นสูง ดังนั้นกระทรวงแรงงานจึงขยายผลการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานในสาขาอาชีพอื่นที่มีความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับช่างฝีมือ เนื่องจากแรงงานเหล่านี้ไม่มีใบประกอบวิชาชีพเพื่อรับรองคุณภาพของแรงงาน กระทรวงแรงงานจึงส่งเสริมให้จัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อเป็นการรับรองคุณภาพของแรงงานในแต่ละสาขาอาชีพ และจัดทำเป็นมาตรฐานสากลที่สามารถนำไปเทียบเคียงกับกรอบฝีมือแรงงานในภูมิภาคอาเซียนได้ ดังนั้น ในการคัดเลือกสาขาอาชีพอื่นที่เหมาะสมเพื่อเปิดให้มีการเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีภายในประชาคมอาเซียน จึงต้องวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับสาขาอาชีพที่ได้มีการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติไว้แล้ว ซึ่งมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติที่ได้มีการดำเนินการแล้วเสร็จและลงในประกาศราชกิจจานุเบกษามีจำนวนทั้งหมด 84 สาขาอาชีพ (รายละเอียดมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติแสดงดังภาคผนวกที่ 6)

3) **ด้านโอกาสและแนวโน้มความต้องการแรงงานไทยในแต่ละสาขาอาชีพของตลาดแรงงาน** ในการคัดเลือกสาขาอาชีพอื่นที่มีความเหมาะสมในการขยายผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีภายในอาเซียน ที่ปรึกษาได้คำนึงถึงอาชีพของแรงงานที่มีความสอดคล้องกับความต้องการ

ต้องการของตลาดแรงงาน โดยทำการศึกษาวិเคราะห์ถึงโอกาสและแนวโน้มความต้องการแรงงานไทยในแต่ละสาขาอาชีพของตลาดแรงงาน เพื่อนำมาพิจารณาว่าแรงงานไทยในสาขาอาชีพใดที่จะเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และโอกาสในการเคลื่อนย้ายของแรงงานในอาชีพเหล่านั้น

10.2.2.2 การคัดเลือกสาขาอาชีพอื่นที่เหมาะสมให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรี

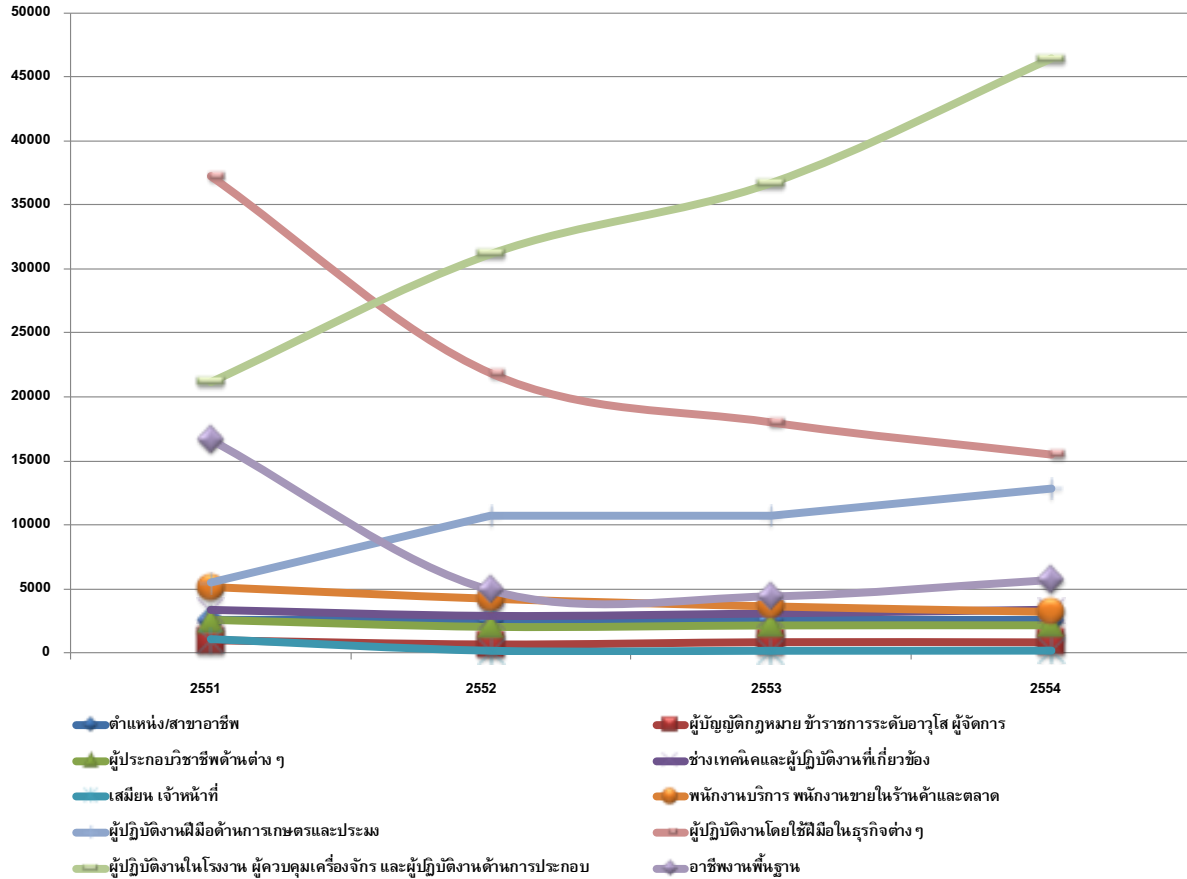
1) สถานการณ์ของแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศในแต่ละสาขาอาชีพ

1.1) สถานการณ์แรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศทั่วโลก

สถานการณ์การเคลื่อนย้ายของแรงงานไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศจะสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของแรงงานในการประกอบอาชีพในต่างประเทศ รวมถึงความต้องการของตลาดแรงงานในสาขาอาชีพต่างๆ ซึ่งจากการพิจารณาสถิติจำนวนแรงงานไทยที่เคลื่อนย้ายไปทำงานในต่างประเทศทั่วโลก (รูปที่ 10.2-1) พบว่า แรงงานไทยประเภทผู้ปฏิบัติงานในโรงงาน ผู้ควบคุมเครื่องจักร และผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ มีการเคลื่อนย้ายออกไปทำงานในต่างประเทศสูงที่สุดประมาณร้อยละ 50 ของจำนวนแรงงานที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศทั้งหมด ทั้งนี้ยังมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – 2554 แรงงานจำพวกนี้ส่วนใหญ่เข้าไปทำงานในรายผลิตของอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นในประเทศที่มีการเติบโตของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมสูง เช่น ใต้หวัน ญี่ปุ่น และตะวันออกกลาง ซึ่งอาชีพที่แรงงานใช้ในการทำงาน เช่น ช่างเย็บผ้า พนักงานโรงงานประกอบชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้า พนักงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ พนักงานขับรถ เป็นต้น โดยส่วนใหญ่เป็นการเคลื่อนย้ายเนื่องจากได้ค่าตอบแทนที่สูงกว่าประเทศไทย เช่น การเป็นช่างเย็บผ้าในใต้หวัน เป็นต้น ส่วนสาขาอาชีพที่แรงงานไทยนิยมไปทำงานต่างประเทศรองลงมาคือ ผู้ปฏิบัติงานโดยใช้ฝีมือในธุรกิจต่างๆ ซึ่งได้แก่แรงงานจำพวกช่างฝีมือสาขาต่างๆ เช่น ช่างประกอบท่อ ช่างหล่อโลหะ ช่างเชื่อม ช่างไฟฟ้า เป็นต้น ทั้งนี้ในช่วงที่ผ่านมาอาจมีจำนวนแรงงานไทยเดินทางไปทำงานลดลงอาจเนื่องมาจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงาน อีกทั้งอาจเนื่องมาจากแรงงานในประเทศที่มีค่าแรงต่ำกว่าประเทศไทยมีการพัฒนาทักษะฝีมือมากยิ่งขึ้นและยังมีความได้เปรียบในเรื่องภาษามาแย่งส่วนแบ่งตลาดของแรงงานไทยไป จึงทำให้การไปทำงานต่างประเทศของแรงงานช่างฝีมือมีแนวโน้มที่ลดลง อาชีพที่มีการเคลื่อนย้ายรองลงมาคือ ผู้ปฏิบัติงานฝีมือด้านการเกษตรและประมง เช่น เกษตรกรเก็บผลไม้ป่า คนงานในฟาร์มทั่วไป หัวหน้าคนงานพีซีไรและผัก เป็นต้น เนื่องจากแรงงานภาคเกษตรไทยสนใจไปทำงานในภาคเกษตรในต่างประเทศที่ได้ค่าตอบแทนสูงกว่าในไทย เช่น อิสราเอล สาธารณรัฐเกาหลี นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่ไปทำงานในตำแหน่งคนงานทั่วไปที่ไม่ได้ใช้ทักษะฝีมือ ส่วนอาชีพงานพื้นฐาน เช่น กรรมกรทำงานหนัก พนักงานทำความสะอาด คนอยู่ต่อเรือ จากที่เคยมีแรงงานไทยนิยมเดินทางไปทำงานต่างประเทศจำนวนมาก กลับเริ่มมีจำนวนลดน้อยลงทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคนไทยเริ่มมีการพัฒนาศักยภาพในทักษะฝีมือแรงงานมากขึ้น ดังนั้นจึงไม่ยากทำงานใน

ลักษณะที่ใช้กำลังแรงงานหรือมีความเสี่ยงสูง อย่างไรก็ตาม ส่วนหนึ่งยังมาจากแรงงานไร้ทักษะฝีมือจากประเทศค่าจ้างแรงงานต่ำและมีกำลังแรงงานจำนวนมาก เช่น อินโดนีเซีย เมียนมาร์ เข้ามาแทนที่แรงงานไทยเหล่านี้ก็เป็นได้

รูปที่ 10.2-1 สถานการณ์แรงงานไทยที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงาน ในต่างประเทศทั่วโลก (จำแนกตามหมวดอาชีพ)

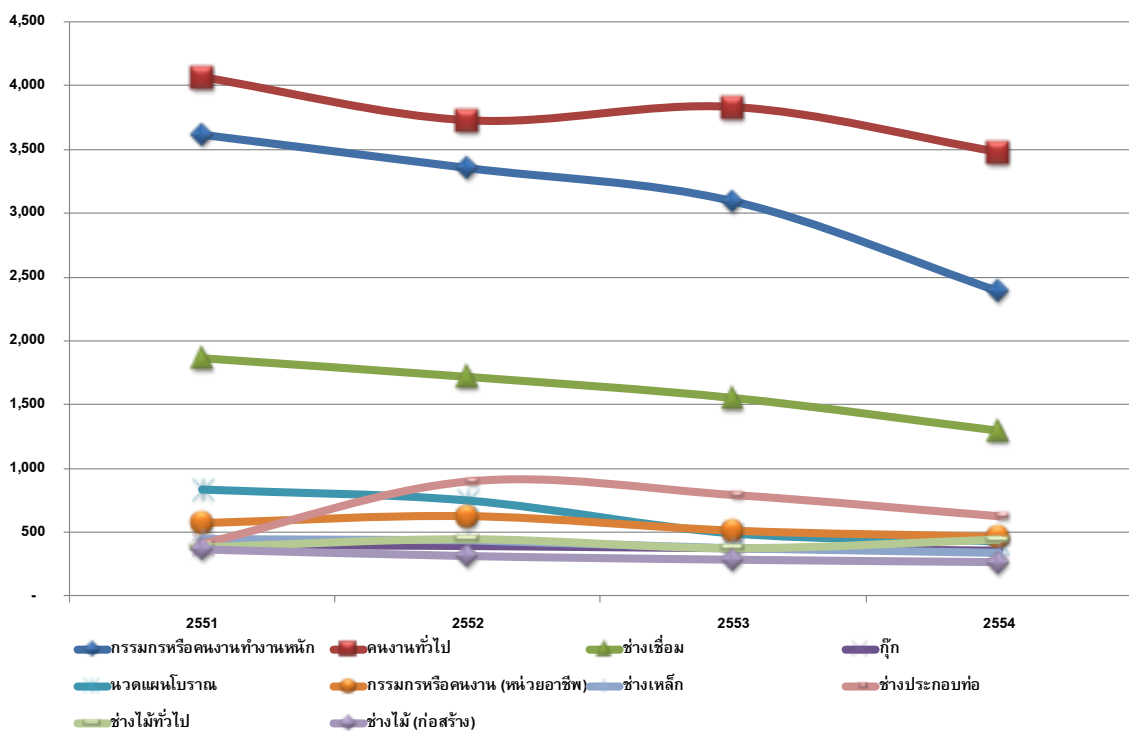
ที่มา : ฝ่ายทะเบียนคนหางานและสารสนเทศ สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กรมการจัดหางาน
หมายเหตุ : 1. จำนวนแรงงานไทยที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานในต่างประเทศ เฉพาะ 5 วิธีการเดินทาง
ไม่รวมถึงแรงงานประเภท Re-entry, 2. ตำแหน่งงานของแต่ละหมวดสาขาอาชีพแสดงดัง ภาคผนวกที่ 7

ทั้งนี้สรุปได้ว่า สถานการณ์แรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศทั่วโลก โดยจำแนกตามหมวดอาชีพที่มีการเคลื่อนย้ายสูงสุด 5 ลำดับแรก ได้แก่

- ลำดับที่ 1 อาชีพในหมวดผู้ปฏิบัติงานในโรงงาน ผู้ควบคุมเครื่องจักร และผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ
- ลำดับที่ 2 อาชีพในหมวดผู้ปฏิบัติงานโดยใช้ฝีมือในธุรกิจต่างๆ
- ลำดับที่ 3 อาชีพในหมวดผู้ปฏิบัติงานฝีมือด้านการเกษตรและประมง
- ลำดับที่ 4 อาชีพในหมวดงานพื้นฐาน
- ลำดับที่ 5 อาชีพในหมวดพนักงานบริการ พนักงานขายในร้านค้าและตลาด

1.2) สถานการณ์แรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในประเทศกลุ่มอาเซียน

นอกจากการพิจารณาถึงสถานการณ์การเคลื่อนย้ายของแรงงานไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศทั่วโลกเพื่อเป็นการดูความต้องการของแรงงานโดยรวมแล้ว ควรพิจารณาสถานการณ์และแนวโน้มความต้องการของแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในประเทศกลุ่มอาเซียนด้วย เนื่องจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีในภูมิภาคอาเซียน โดยจะพิจารณาจากประเทศที่มีแรงงานไทยเคลื่อนย้ายเข้าไปทำงานสูงสุด 3 ประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย และ บรูไน โดยจำแนกอาชีพที่มีการเคลื่อนย้ายสูงสุด 10 อาชีพแรก (รูปที่ 10.2-2) เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาคัดเลือกอาชีพที่เหมาะสมในการขยายผลให้มีการเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีภายใต้ประชาคมอาเซียนต่อไป

รูปที่ 10.2-2 สถานการณ์แรงงานไทยที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานในประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน (จำแนกตามสาขาอาชีพ)

ที่มา : ฝ่ายทะเบียนคนหางานและสารสนเทศ สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กรมการจัดหางาน

จากรูปที่ 10.2-2 แรงงานไทยที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานในประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน ซึ่งเป็นประเทศที่ถือได้ว่าเป็นตลาดแรงงานของไทยในอาเซียน พบว่า อาชีพที่มีการเคลื่อนย้ายของแรงงานไทยออกไปทำงานต่างประเทศสูงสุด คือ อาชีพคนงานทั่วไป ซึ่งลักษณะของงานจะเป็นการใช้แรงงานทั่วไปโดยไม่ต้องมีความรู้หรือทักษะ เช่น พนักงานทำความสะอาด พนักงานซักรีด

เป็นต้น โดยส่วนใหญ่จะเคลื่อนย้ายเข้าไปทำงานในสิงคโปร์ รองลงมาคืออาชีพกรรมกรหรือคนทำงานหนัก เช่น งานก่อสร้าง คนงานอยู่ต่อเรือ เป็นต้น รองลงมาคือแรงงานอาชีพช่างเชื่อม ถือเป็นแรงงานในระดับช่างฝีมือที่มีการเคลื่อนย้ายไปทำงานต่างประเทศมากที่สุดตามอาชีพหนึ่ง โดยมีการเคลื่อนย้ายเข้าไปทำงานในสิงคโปร์มากที่สุด ซึ่งกลุ่มแรงงานเหล่านี้ถือเป็นแรงงานไทยที่ได้รับการยอมรับในเรื่องทักษะฝีมือจากนานาประเทศ นอกจากประเทศในอาเซียนแล้ว อาชีพช่างเชื่อมยังมีการเคลื่อนย้ายไปยังประเทศในภูมิภาคอื่นอีกเป็นจำนวนมาก รองลงมาคือช่างประกอบท่อซึ่งถือเป็นแรงงานในระดับช่างฝีมือเช่นกัน โดยมีการเคลื่อนย้ายเข้าไปทำงานในสิงคโปร์มากที่สุดเช่นกัน ส่วนอาชีพอื่นๆ ในระดับช่างฝีมือที่มีการเคลื่อนย้ายเป็นจำนวนมากใกล้เคียงกันได้แก่ ช่างเหล็ก ช่างไม้ทั่วไป ช่างไม้ก่อสร้าง เป็นต้น

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าอาชีพของแรงงานไทยที่มีการเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศกลุ่มอาเซียนโดยเรียงลำดับอาชีพที่มีการเคลื่อนย้ายสูงสุด 10 อาชีพ ได้แก่

- ลำดับที่ 1 อาชีพคนงานทั่วไป
- ลำดับที่ 2 อาชีพกรรมกรหรือคนทำงานหนัก
- ลำดับที่ 3 อาชีพช่างเชื่อม
- ลำดับที่ 4 อาชีพช่างประกอบท่อ
- ลำดับที่ 5 อาชีพนวดแผนโบราณ
- ลำดับที่ 6 อาชีพกรรมกรและคนงานหน่วยอาชีพ
- ลำดับที่ 7 อาชีพช่างไม้ทั่วไป
- ลำดับที่ 8 อาชีพช่างเหล็ก
- ลำดับที่ 9 อาชีพกูก
- ลำดับที่ 10 อาชีพช่างไม้ก่อสร้าง

หลังจากนั้นจะเป็นการนำอาชีพที่มีแนวโน้มและความต้องการไปทำงานในต่างประเทศสูงสุดมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานแรงงานฝีมือแห่งชาติที่กระทรวงแรงงานได้จัดทำและประกาศในประกาศราชกิจจานุเบกษาแล้ว เพื่อนำไปสู่การคัดเลือกอาชีพที่เหมาะสมและมีความพร้อมสำหรับการเปิดให้เคลื่อนย้ายอย่างเสรีต่อไป

2) มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ

หลังจากทราบสถานการณ์และแนวโน้มการไปทำงานในต่างประเทศของแรงงานไทยโดยจำแนกตามหมวดอาชีพและสาขาอาชีพ หลังจากนั้นจะเป็นการวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานแรงงานฝีมือแห่งชาติที่กระทรวงแรงงานได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบมาตรฐานในการพัฒนาความสามารถของกำลังแรงงานไทยให้ได้มาตรฐานตรงความต้องการของตลาดแรงงาน และยังคงจะมีการขยายผลการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานในสาขาอาชีพอื่นที่มีความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อส่งเสริมให้มี

มาตรฐานฝีมือแรงงานและเป็นการรับรองคุณภาพของแรงงานในสาขาอาชีพ และจัดทำให้เป็นมาตรฐานสากลสามารถนำไปเทียบเคียงกับกรอบฝีมือแรงงานในภูมิภาคอาเซียนที่จะเปิดให้มีการเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีในอนาคต ซึ่งมาตรฐานแรงงานที่ได้มีการดำเนินการแล้วเสร็จและลงในประกาศราชกิจจานุเบกษามีจำนวนทั้งหมด 84 สาขาอาชีพ (ภาคผนวกที่ 6) ซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบกับสาขาอาชีพที่มีสถานการณ์และแนวโน้มความต้องการของแรงงานในการเคลื่อนย้ายไปทำงานในต่างประเทศสูงสุดได้ดังนี้ (ตารางที่ 10.2-1)

ตารางที่ 10.2-1 ความสอดคล้องของอาชีพของแรงงานที่มีการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศกับอาชีพตามประกาศมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติของไทย

อาชีพที่แรงงานไทยเดินทางไปทำงานในต่างประเทศสูงสุด	อาชีพที่แรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในอาเซียนสูงสุด	มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ
1. ผู้ปฏิบัติงานในโรงงาน ผู้ควบคุมเครื่องจักร และผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ		
2. ผู้ปฏิบัติงานโดยใช้ฝีมือในธุรกิจต่างๆ	- อาชีพช่างเชื่อม	- ช่างเชื่อมแม็ก - ช่างเชื่อมทิก - ช่างเชื่อมท่อพอลิเอทิลีนความหนาแน่นสูง (HDPE)
	- อาชีพช่างประกอบท่อ	- ช่างประกอบท่อ
	- อาชีพช่างไม้ทั่วไป	
	- อาชีพช่างเหล็ก	
	- อาชีพช่างไม้ก่อสร้าง	- ช่างไม้ก่อสร้าง
3. อาชีพในหมวดผู้ปฏิบัติงานฝีมือด้านการเกษตรและประมง		
4. อาชีพในหมวดงานพื้นฐาน	- อาชีพคนงานทั่วไป - อาชีพกรรมกรหรือคนทำงานหนัก	
5. อาชีพในหมวดพนักงานบริการ พนักงานขายในร้านค้าและตลาด	- อาชีพนวดแผนโบราณ	- พนักงานนวดไทย
	- อาชีพกูกัก	- ผู้ประกอบอาหารไทย

จากตารางที่ 10.2-1 ความสอดคล้องของอาชีพของแรงงานที่มีการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศกับอาชีพตามประกาศมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติของไทยสามารถสรุปได้ว่า อาชีพที่มีแนวโน้มการเคลื่อนย้ายไปทำงานในต่างประเทศค่อนข้างสูงและมีมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติรองรับจำแนกอาชีพได้เป็น 2 จำพวกคือ อาชีพจำพวกช่างฝีมือต่างๆ และอาชีพในหมวดภาคบริการ กล่าวคือ

อาชีพจำพวกช่างฝีมือ หรือแรงงานในหมวดอาชีพผู้ปฏิบัติงานโดยใช้ฝีมือในธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งมีการเคลื่อนย้ายของแรงงานไปทำงานในต่างประเทศทั่วโลกสูงสุดเป็นลำดับที่สอง และมีการเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศกลุ่มอาเซียนเป็นจำนวนมากเช่นกัน อันได้แก่ ช่างเชื่อม ช่างประกอบท่อ ช่างเหล็ก และช่างไม้ก่อสร้าง เมื่อพิจารณาความสอดคล้องกับอาชีพที่ได้จัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติไว้แล้ว พบว่า มี 3 อาชีพที่มีความสอดคล้องกัน คือ อาชีพช่างเชื่อม มีความสอดคล้องกับมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติในสาขา ช่างเชื่อมแม็ก ช่างเชื่อมทิก และช่างเชื่อมท่อพอลิเอทิลีนความหนาแน่นสูง (HDPE) อาชีพช่างประกอบท่อ ตรงกับมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติในสาขาช่างประกอบท่อ และอาชีพช่างไม้ก่อสร้าง ตรงกับมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติในสาขาช่างไม้ก่อสร้างเช่นกัน

อาชีพในภาคบริการ หรือแรงงานในหมวดอาชีพพนักงานบริการ พนักงานขายในร้านค้า และตลาด ซึ่งมีการเคลื่อนย้ายของแรงงานไปทำงานในต่างประเทศทั่วโลกสูงสุดเป็นลำดับที่ห้า และมีการเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศของอาเซียนเป็นจำนวนมากเช่นกัน อันได้แก่ อาชีพหมวดแผนโบราณ และอาชีพกึ่ง เมื่อพิจารณาความสอดคล้องกับอาชีพที่ได้จัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติไว้แล้ว พบว่า มีความสอดคล้องกันทั้ง 2 อาชีพ กล่าวคือ อาชีพหมวดแผนโบราณ มีความสอดคล้องกับมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติในสาขาพนักงานชาวไทย และอาชีพกึ่ง มีความสอดคล้องกับมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติในสาขาผู้ประกอบการอาหารไทย

ทั้งนี้ อาชีพช่างไม้ทั่วไป อาชีพช่างเหล็ก อาชีพคนงานทั่วไป และอาชีพกรรมกรหรือคนทำงานหนัก ยังไม่มีการจัดทำเป็นมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ

3) โอกาสและแนวโน้มความต้องการแรงงานไทยในแต่ละสาขาอาชีพของตลาดแรงงาน

ทั้งนี้โอกาสของแรงงานไทยในตลาดแรงงานอาเซียนตามอาชีพที่ได้คัดเลือกในเบื้องต้น อันได้แก่ อาชีพจำพวกช่างฝีมือ และอาชีพในภาคบริการ พบว่า โอกาสและแนวโน้มตลาดแรงงานที่สำคัญของไทยยังคงเป็นสิงคโปร์ รองลงมาคือมาเลเซียและบรูไน เนื่องจากทั้งสามประเทศนี้มีค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าประเทศไทยและยังมีความต้องการแรงงานในระดับทักษะฝีมืออีกเป็นจำนวนมากเพื่อรองรับการพัฒนาและการเติบโตของประเทศ กล่าวคือ

อาชีพจำพวกช่างฝีมือ มีโอกาสและแนวโน้มการไปทำงานในสิงคโปร์มากที่สุด เนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความต้องการแรงงานในภาคก่อสร้างเป็นจำนวนมาก เพราะมีโครงการขนาดใหญ่เกิดขึ้นตามความเติบโตของเศรษฐกิจและความต้องการของตลาด อีกทั้งรัฐบาลสิงคโปร์ยังมีนโยบายชัดเจนในการดำเนินการนำเข้าแรงงานจากต่างชาติ เช่นเดียวกับประเทศบรูไนที่ต้องอาศัยแรงงานต่างชาติในระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก เพราะรัฐบาลบรูไนมีนโยบายที่จะขยายฐานทางเศรษฐกิจมากขึ้น ทำให้บรูไนต้องนำเข้าแรงงานด้านวิชาชีพและแรงงานทุกระดับตั้งแต่ผู้บริหารกิจการจนถึงผู้ใช้แรงงานในระดับล่าง และจากการทบทวนข้อมูลทุกระดับยังพบว่า แรงงานไทยเป็นที่ต้องการอันดับแรกของนายจ้างบรูไน แต่ไม่สามารถหาแรงงานไทยเข้ามาทำงานได้อย่างเพียงพอได้จึงจำเป็นต้องหาแรงงานต่างชาติอื่นมาทดแทน เช่น แรงงานจากอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เป็นต้น ดังนั้น

อาชีพจำพวกช่างฝีมือต่าง ๆ โดยเฉพาะช่างฝีมือที่คนไทยมีความถนัดและเป็นที่ยอมรับในเรื่องฝีมือจากนานาประเทศ เช่น ช่างเชื่อม ช่างประกอบท่อ และช่างไม้ก่อสร้าง ยังมีโอกาสอีกมากในการเคลื่อนย้ายไปทำงานในสิงคโปร์และบรูไน ถือเป็นโอกาสที่ดีสำหรับแรงงานไทยที่จะแสวงหาแหล่งทำงานที่ดีและให้ค่าตอบแทนสูง

อาชีพในภาคบริการ สำหรับอาชีพในภาคบริการของไทยมีโอกาสและมีความเป็นไปได้สูงที่จะมีการเคลื่อนย้ายเข้าไปทำงานในมาเลเซียเพิ่มมากขึ้น เช่น ผู้ประกอบการอาหาร พนักงานบริการในร้านอาหาร โดยเฉพาะด้านการนวดแผนไทย ซึ่งถือว่ามาเลเซียเป็นตลาดที่มีศักยภาพและเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้แก่แรงงานไทยได้เป็นอย่างดี อีกทั้งรัฐบาลมาเลเซียโดยกระทรวงสาธารณสุขและสมาคมกายภาพบำบัด (Malaysian Society of Complementary Therapist : MSCT) ได้กำหนดให้ผู้ที่เข้าไปทำงานในอาชีพนวดแผนไทยต้องผ่านการฝึกอบรมจากประเทศไทยจำนวน 772 ชั่วโมง และผ่านการทดสอบมาตรฐานของไทย (National Standardized Test) ในระดับ 2 จากสถาบันหรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานหรือหน่วยงานของกระทรวงแรงงาน¹ ดังนั้นจึงถือเป็นโอกาสที่ดีสำหรับแรงงานไทยในสาขาอาชีพนวดแผนไทยที่จะเข้าไปทำงานในมาเลเซียเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งร้านอาหารไทยในมาเลเซียยังเป็นที่นิยมของคนมาเลเซีย จึงถือเป็นโอกาสของแรงงานไทยในอาชีพผู้ประกอบอาหารไทยที่จะเข้าไปทำงานในมาเลเซียเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

ดังนั้น จากการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มของแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศทั่วโลก การเดินทางไปทำงานในประเทศกลุ่มอาเซียน แล้วนำมาวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ร่วมกับการวิเคราะห์โอกาสและแนวโน้มความต้องการแรงงานไทยของตลาดแรงงานที่มีความเป็นไปได้สูงในแต่ละสาขาอาชีพ อาชีพที่เหมาะสมและมีความพร้อมในกรณีของไทยต้องการขยายผลการเปิดเสรีด้านแรงงานภายใต้ประชาคมอาเซียนต่อไป คือ อาชีพจำพวกช่างฝีมือและอาชีพในภาคบริการ ที่ปรึกษาโครงการฯ จึงขอเสนอแนะอาชีพที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติจำนวน 8 อาชีพ ดังนี้ (ตารางที่ 10.2-2)

ตารางที่ 10.2-2 ข้อเสนอแนะอาชีพที่มีความเหมาะสมและมีความพร้อมในการเปิดเสรีด้านแรงงานภายใต้ประชาคมอาเซียน

ลำดับที่	อาชีพ	ความหมายของอาชีพ
1	ช่างเชื่อมแม็ก	ผู้ที่ทำการเชื่อมด้วยมือหรือกึ่งอัตโนมัติด้วยกระบวนการเชื่อมแบบอาร์ค โดยใช้ลวดเชื่อมต่อเนื่องและใช้แก๊ส แอคทีฟปกป้อง แก๊สแอคทีฟที่ใช้คือ คาร์บอนไดออกไซด์ หรือแก๊สผสมคาร์บอนไดออกไซด์-อาร์กอน หรือแก๊สผสมอื่น ๆ
2	ช่างเชื่อมทิก	ผู้ที่ทำการเชื่อมเหล็กกล้าคาร์บอนหรือเหล็กกล้าสเตนเลสด้วยมือหรือกึ่งอัตโนมัติ โดยกระบวนการเชื่อมอาร์คซึ่งใช้แท่งทังสเตนเป็น

¹ สำนักบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กรมการจัดหางาน

ลำดับที่	อาชีพ	ความหมายของอาชีพ
		อิเล็กทรอนิกส์ และใช้แก๊สเฉื่อยเป็นแก๊สปกป้อง
4	ช่างเชื่อมต่อพอลิเอทิลีนความหนาแน่นสูง (HDPE)	ช่างเชื่อมที่สามารถปฏิบัติงานเชื่อมต่อพอลิเอทิลีนความหนาแน่นสูง (HDPE) ตามข้อกำหนดการเชื่อม และ/หรือควบคุมการเชื่อมด้วยชุดควบคุมและบันทึกการเชื่อม (Data Logger Unit) ได้อย่างถูกต้อง
5	ช่างประกอบท่อ	ผู้ที่มีฝีมือ ความรู้ ความสามารถที่จะทำการประกอบและติดตั้งท่อเหล็กกล้าละมุน ท่อเหล็กกล้าเจือต่ำ และท่อเหล็กกล้าไร้สนิม โดยอยู่ภายใต้มาตรฐานที่กำหนด
6	ช่างไม้ก่อสร้าง	ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการก่อสร้างด้วยไม้ เช่น ไม้แบบหล่อคอนกรีต โครงสร้างหลักอาคารไม้ โครงหลังคา พื้น ประตู หน้าต่าง บันได นั้งร้านและผนัง ด้วยเครื่องมือพื้นฐาน เครื่องมือกลและเครื่องจักรกล เลือกใช้และจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ อ่านแบบ ร่างแบบเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ ประมาณราคาและควบคุมงานตามระดับชั้นได้
7	พนักงานนวดไทย	ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย ตามความรู้หรือตำราแบบไทย ที่ถ่ายทอดและพัฒนาสืบต่อกันมา หรือศึกษาจากสถานศึกษาที่หน่วยงานของรัฐให้การรับรอง
8	ผู้ประกอบอาหารไทย	ผู้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดเตรียมและปรุงอาหารไทยทั้ง คาว หวาน และอาหารว่าง ได้ถูกต้องและปลอดภัยตามหลักสุขอนามัย ตลอดจนการจัดและตกแต่งแบบไทย

ทั้งนี้ หากมีการเปิดเสรีด้านแรงงานเหล่านี้เพิ่มเติมภายใต้ประชาคมอาเซียน ก็จะทำให้แรงงานเหล่านี้สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวกมากยิ่งขึ้น ถือเป็นโอกาสที่ดีสำหรับแรงงานไทยที่จะแสวงหาแหล่งทำงานที่ให้ค่าตอบแทนสูง และถือเป็นการกระตุ้นให้แรงงานมีความตื่นตัวมากยิ่งขึ้นจากการแข่งขันกับแรงงานต่างชาติอื่นๆ ในอาเซียน ส่งผลให้แรงงานมีการพัฒนาทักษะฝีมือมากยิ่งขึ้น อีกทั้งประเทศไทยได้มีการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติในสาขาอาชีพเหล่านี้ไว้แล้ว จึงเป็นโอกาสที่ดีของไทยในการเสนอแนะสาขาอาชีพอื่นที่มีความเหมาะสมให้มีการเปิดเสรีในการเคลื่อนย้ายเพิ่มเติมในเวทีระดับอาเซียน เพราะสามารถส่งเสริมมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติให้เป็นมาตรฐานสากล สามารถนำไปเทียบเคียงกับกรอบฝีมือแรงงานในภูมิภาคอาเซียนได้

10.2.2.3 แนวทางในการดำเนินการ

การขยายผลในกรณีที่ประเทศไทยจะดำเนินการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานในสาขาอาชีพอื่นที่มีความเหมาะสมและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานที่ได้เสนอแนะไว้ข้างต้น ซึ่งได้แก่ อาชีพช่างเชื่อมจำนวน 3 ประเภท อาชีพช่างประกอบท่อ อาชีพช่างไม้ก่อสร้าง อาชีพพนักงานนวดไทย และ

อาชีพผู้ประกอบการอาหารไทย ซึ่งเป็นอาชีพที่ควรให้ความสนใจในการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของแรงงานไทยเนื่องจากเป็นอาชีพที่มีโอกาสเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศของอาเซียนมากที่สุด โดยการส่งเสริมมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติที่ได้มีการจัดทำไว้แล้วให้เป็นมาตรฐานสากลและนำไปเทียบเคียงเป็นกรอบฝีมือแรงงานในภูมิภาคอาเซียน จึงขอเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

(1) การบูรณาการมาตรฐานและระบบการให้การรับรองฝีมือแรงงานอาเซียนเข้าด้วยกัน โดยวิธีการดังนี้

- (1.1) การจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของแรงงานช่างฝีมืออาเซียน เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานระดับช่างฝีมือในภูมิภาคอาเซียน
- (1.2) การจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานอาเซียนที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเทียบเคียงกับมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติที่ไทยได้จัดทำไว้แล้ว

ทั้งนี้ ผู้ผ่านการรับรองคุณสมบัติและได้รับใบรับรองมาตรฐานวิชาชีพดังกล่าวมีสิทธิในการเดินทางไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนได้ แต่ยังคงต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องของประเทศที่เข้าไปทำงาน

(2) กลไกในการดำเนินงาน

กลไกหลักภายใต้ข้อตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของแรงงานช่างฝีมืออาเซียน และการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานอาเซียนจำเป็นต้องมีหน่วยงานระดับชาติที่รับผิดชอบดำเนินงานเพื่อดูแลกำกับ ประเมิน รับรอง และลงทะเบียน ตลอดจนมีหน่วยกำกับในระดับภูมิภาคอาเซียน เพื่อเสนอแนะโครงสร้างภายในของประเทศสมาชิกอาเซียนที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการรับรองคุณสมบัติและมาตรฐานฝีมือแรงงานช่างฝีมืออาเซียน โดยการจัดตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย 3 คณะดังนี้

- (2.1) คณะกรรมการแรงงานช่างฝีมือแห่งชาติ ซึ่งเป็นคณะกรรมการระดับชาติที่ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนต้องจัดตั้งขึ้น สำหรับประเทศไทยหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักคือกระทรวงแรงงาน โดยประกอบด้วยผู้แทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในทุกกระดับ โดยมีหน้าที่ดังนี้
  - การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของแรงงานช่างฝีมืออาเซียน และมาตรฐานฝีมือแรงงานช่างฝีมืออาเซียนให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในประเทศ
  - พัฒนา กำกับ ติดตามผลการยกระดับศักยภาพของแรงงานช่างฝีมือตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานฝีมือแรงงานช่างฝีมืออาเซียน
- (2.2) คณะอนุกรรมการรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานช่างฝีมืออาเซียน ซึ่งเป็นคณะอนุกรรมการที่ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนจะต้องจัดตั้งขึ้น เพื่อทำหน้าที่ประเมินคุณสมบัติ และ/หรือมาตรฐานของฝีมือแรงงาน ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานฝีมือแรงงานช่างฝีมืออาเซียน

- (2.3) คณะกรรมการกำกับดูแลแรงงานช่างฝีมือแห่งอาเซียน ซึ่งเป็นคณะกรรมการระดับอาเซียนที่ประกอบด้วยผู้แทนจากคณะกรรมการแรงงานช่างฝีมือแห่งชาติและคณะอนุกรรมการรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานช่างฝีมืออาเซียน โดยมีหน้าที่ดังนี้
- สร้างเสริมความรู้ความเข้าใจและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของแรงงานช่างฝีมืออาเซียนและมาตรฐานฝีมือแรงงานช่างฝีมืออาเซียน ให้แก่แรงงานในอาชีพดังกล่าวในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน
  - พัฒนา กำกับ ติดตามผลการยกระดับศักยภาพของแรงงานช่างฝีมือตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานฝีมือแรงงานช่างฝีมืออาเซียน

(3) การดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเพื่อบรรลุมาตรฐานฝีมือแรงงานและแนวปฏิบัติที่สอดคล้องและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน โดยมีข้อเสนอแนะแนวทางดังนี้

- (3.1) กระทรวงแรงงานควรเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน เนื่องจากได้มีการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติไว้แล้ว
- (3.2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการหารือ ความร่วมมือ และการประสานงานที่เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานช่างฝีมือ ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในการนี้ควรระบุบทบาทที่ชัดเจนขององค์กรเฉพาะสาขาของอาเซียนซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในการส่งเสริมการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาคด้วยวิธีการแบบองค์รวม
- (3.3) พัฒนาแผนปฏิบัติการให้บังเกิดผลที่เป็นรูปธรรม โดยใช้แนวทางการติดตามและประเมินผลความคืบหน้าของการเคลื่อนย้ายแรงงานในประเทศสมาชิกอาเซียน การระบุกลุ่มตัวชี้วัดในการเคลื่อนย้ายของแรงงาน และกลไกการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาตรฐาน
- (3.4) การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลหรือการสร้างเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลด้านแรงงานที่ได้มาตรฐานระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น ข้อมูลตลาดแรงงาน ปริมาณแรงงาน ความต้องการแรงงาน เป็นต้น และส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกอาเซียนหมั่นปรับปรุงฐานข้อมูลตลาดแรงงานอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งสร้างความมั่นใจทั้งข้อมูลตลาดแรงงานในระดับมหภาค และข้อมูลความต้องการทำงานในระดับบุคคล
- (3.5) ประเทศสมาชิกควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการสร้างขีดความสามารถในการเคลื่อนย้ายแรงงานของอาเซียน ผ่านรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับชาติและระดับภูมิภาค เพื่อเป็นทางแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถของแรงงานที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในอาเซียนต่อไป
- (3.6) การทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายแรงงานของแต่ละประเทศในอาเซียนโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกัน ความมั่นคงทางสังคม และการคุ้มครองและสวัสดิการ

- (3.7) การบูรณาการร่วมกันของภาครัฐภายในประเทศในการบริหารจัดการด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตั้งแต่ระบบการศึกษา การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน และการคุ้มครองและสวัสดิการ

10.3 ข้อเสนอแนะบทบาทของกระทรวงแรงงานสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

ปัจจุบัน กระทรวงแรงงาน มีบทบาทภารกิจหลักในการพัฒนากำลังแรงงานและผู้ประกอบการให้ มีศักยภาพสูงและสอดคล้องต่อความต้องการของภาคเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน บนเวทีโลก รวมทั้งส่งเสริมให้แรงงานมีความมั่นคงในการทำงาน มีหลักประกันและมีคุณภาพชีวิตที่ดี และจากการที่ประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนจำเป็นต้องปรับตัวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีภายใต้ข้อตกลงตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งกระทรวงแรงงานจะเป็นองค์กรหลักของประเทศไทยในการส่งเสริมและผลักดันเพื่อให้บรรลุข้อตกลง การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี ในการนี้ กระทรวงแรงงานจำเป็นต้องปรับบทบาทภารกิจเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาขีดความสามารถเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานเสรีภายใต้ประชาคมอาเซียน ดังนี้

1) กระทรวงแรงงาน จะต้องเป็นกลไกหลักของประเทศในการกำกับ ดูแล สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงานของประเทศ ให้มีปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับแนวทางการยกระดับ ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรีใน ภูมิภาคอาเซียน

2) พัฒนาฐานข้อมูลกลางด้านตลาดแรงงานในประเทศและตลาดแรงงานในภูมิภาค อาเซียน โดยกำหนดโครงสร้างข้อมูลมาตรฐานที่มีความเชื่อมโยงกัน ระหว่างข้อมูลการผลิต พัฒนา กำลังคน (Supply-side) และข้อมูลความต้องการกำลังคน (Demand-side) และพัฒนาศักยภาพของ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการเชื่อมโยงข้อมูลด้านแรงงานและข้อมูลด้านเศรษฐกิจกับหน่วยงาน อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประสานและเชื่อมโยงข้อมูลกับประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อนำไปสู่การ กำหนดนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาแรงงานและประสานงานการฝึกอาชีพ

3) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จัดทำแผนการพัฒนา กำลังคนทั้งในระดับประเทศและระดับรายสาขาวิชาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ในประเทศและตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียน โดยมีการติดตามประเมินผลและปรับปรุงเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

4) ผลักดันให้จัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานกลางอาเซียน โดยอาศัยหลักเกณฑ์ของ มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ซึ่งได้มีการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติแล้วเสร็จและลงใน ประกาศราชกิจจานุเบกษาจำนวนทั้งหมด 84 สาขาอาชีพ และจัดทำอัตราค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือ แรงงานไว้แล้ว 22 สาขาอาชีพ

5) สืบเนื่องจากประเทศไทยมีผลการดำเนินการจัดทำแผนงานระดับชาติว่าด้วยงานที่มี คุณค่า (Decent Work) ที่ก้าวหน้าไปมากแล้ว ดังนั้น กระทรวงแรงงาน ควรเป็นผู้นำในการดำเนินการ

ผลักดันให้มีการจัดทำแผนงานของอาเซียนว่าด้วยงานที่มีคุณค่า(Decent Work) โดยการขอความร่วมมือจากองค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization หรือ ILO) ในการดำเนินงานดังกล่าว เพื่อเป็นการส่งเสริมให้การเคลื่อนย้ายแรงงานตามกรอบข้อตกลง AEC นำไปสู่การทำงานที่มีคุณค่า (Decent Work) ซึ่งจะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี

6) เพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงานสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยการพัฒนากำลังคนด้วยการให้ทุนการศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ รวมทั้งการศึกษาด้านประเพณีวัฒนธรรม และภาษาของประเทศต่างๆ ในอาเซียน การฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดทำโครงการศึกษาวิจัย ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ของกระทรวงฯ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างเท่าทันบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน

7) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีภายใต้ข้อตกลงตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งวัฒนธรรม ตลอดจนความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบที่ใช้บังคับของประเทศต่างๆ ในอาเซียน ให้แก่สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบวิชาชีพ และผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดวิชาชีพในแต่ละสาขา